Lector univ. dr. Nelu NIȚĂ
Lector univ. dr. Marius Ciprian BOGEA

Cele mai importante provocări ale României pentru dezvoltarea durabilă a spaţiului de libertate, securitate şi justiţie în Uniunea Europeană

Lector univ. dr. Nelu NIȚĂ
Universitatea George Bacovia, Bacău, România
nita_nelu@yahoo.com

Lector univ. dr. Marius Ciprian BOGEA
Universitatea George Bacovia, Bacău, România
bg_cip@yahoo.com

***Rezumat*:** *Într-un spațiu european de securitate, libertate și justiție, toți cetățenii au dreptul de a circula liber, oricând și oriunde în cadrul Uniunii Europene, și de a alege locul în care lucrează sau locuiesc, fără nici o restricție în ceea ce privește naționalitatea. Ei se bucură de protecție împotriva crimei organizate la nivel internațional și, de asemenea, se bucură de acces egal la justiție și drepturi fundamentale, oriunde s-ar afla, în oricare dintre statele membre ale Uniunii Europene. În conformitate cu Strategia de Securitate, România trebuie să consolideze modelul de securitate, bazat pe principiile și valorile UE, și anume: drepturile omului și libertățile fundamentale, statul de drept, democrația, dialogul, toleranța, transparența și solidaritatea. Este recunoscut faptul că „risc zero" nu există, dar în ciuda acestui fapt, România, ca și toate țările UE, trebuie să creeze un mediu sigur, în care toți oamenii să se simtă protejați. Mai mult decât atât, ar trebui să fie stabilite mecanismele necesare pentru a menține un nivel ridicat de securitate, nu numai în România și Uniunea Europeană, dar, de asemenea, în cea mai mare măsură posibilă și atunci când cetățenii călătoresc în țări terțe, sau atunci când navighează în medii virtuale, cum ar fi Internet-ul. Este vital pentru România faptul că Strategia de Securitate Internă a Uniunii Europene, se poate adapta la nevoile cetățenilor și provocărilor inerente, dinamice și globale ale secolului XXI. În contextul Strategiei de Securitate Internă a Europei, România ar trebui să exploateze eficient potențialele sinergii care țin de cooperarea europeană și internațională în domeniul aplicării legii, de gestionarea integrată a frontierelor, precum și de consolidarea reciprocă a sistemelor de justiție penală. De fapt, aceste domenii de activitate în spațiul european de justiție, libertate și securitate sunt inseparabile, astfel încât, Strategia de securitate internă a Uniunii Europene ar trebui să se asigure că se completează și se susțin reciproc. Evoluția actuală a Uniunii Europene în ansamblul său și în fiecare țară, are loc prin punerea în aplicare a Strategiei de la Lisabona, care stabilește, reperele și modalitățile esențiale pentru construirea noii economii, cea a economiei bazate pe cunoaștere. Demnitatea umană, libertatea, democrația, egalitatea și statul de drept, sunt valori fundamentale ale Uniunii Europene, stabilite în primele pagini ale Tratatului de la Lisabona. Aceste valori trebuie să fie comune tuturor statelor membre, precum și oricăror țări europene care doresc să adere la Uniunea Europeană trebuie să le respecte. Promovarea acestor valori, alături de pacea și bunăstarea cetățenilor UE, este în prezent principalul obiectiv ale Uniunii Europene. Acest obiectiv general este susținut de o serie de obiective specifice, precum promovarea justiției și protecției sociale și lupta împotriva excluderii și discriminării. Atingerea acestor obiective necesită, pentru toti profesionistii, înmulțirea schimburilor de experiență și de bune practici, în special în etică, precum și de formare și realizare de exerciții comune.*

***Cuvinte cheie*:** *spațiu de libertate; economie bazată pe cunoaștere; securitate și justiție; încredere reciprocă; schimbul de experiență; cele mai bune practici*;

Lector univ. dr. Nelu NIŢĂ
Lector univ. dr. Marius Ciprian BOGEA

Introducere

Încă de la început trebuie să precizăm că, în opinia liderilor europeni, necesitatea şi intenţiile aderării la Uniunea Europeană, nu au fost în măsură să exercite o influenţă puternică şi eficientă asupra României. Practic, la data acceptării iniţierii de negocieri, pentru dobândirea calităţii de membru cu drepturi depline al Uniunii Europene, în anul 1999, România, era considerată „*o ţară mai deloc pregătită pentru acest proces, lucru evidenţiat în mod categoric în 1997, de Uniunea Europeană, atunci când a evaluat stadiul reformei în fiecare dintre ţările est-europene care solicitaseră aderarea*" [Tom Gallagher, 2010, p. 1]. În opinia noastră, acest aspect este real, fiind completat, în acelaşi timp, cu faptul că România era considerată deja, cel mai slab dintre statele care solicitau aderarea, încă din anul 2000, când i s-a stabilit o dată, ţintă pentru aderare, mai târzie decât altor candidaţi, respectiv anul 2007, faţă de anul 2004, stabilit pentru alţi zece candidaţi.

Rapoartele anuale ale Uniunii Europene, pe tema progreselor înregistrate de România, au prezentat, în continuare, un tablou destul de sumbru, în privinţa capacităţii sale de a face faţă responsabilităţilor de membru, datorită birocraţiei şi problemei larg răspândite a corupţiei endemice, precum şi a măsurilor ineficace de contracarare a acestor fenomene. În aceleaşi rapoarte era menţionat, de asemenea, că deficienţele cronice ale administraţiei publice din România, reprezintă bariere care împiedică ţara să realizeze pregătirile pentru aderare. Mai mult de atât, ca urmare a problemelor menţionate, Uniunea Europeană a adresat avertismente severe Guvernului României, pentru că acţiunile sale reprezentau mai mult promisiuni, care urmau să fie respectate la o dată neprecizată, în viitor, chiar după data aderării, decât acţiuni efective de implementare a acquis-ului comunitar, de fiecare dată fiind invocată şi posibilitatea suspendării negocierilor. De asemenea, încă de la sfârşitul anului 2004, România a fost ameninţată şi cu o „*clauză de salvgardare*", în condiţiile în care nu menţinea ritmul reformei, în domenii cruciale, precum sistemul judiciar.

În timp, România a beneficiat într-o măsură destul de mică de schimbările în bine, de care au avut parte alte ţări europene după ce au devenit membre cu drepturi depline ale Uniunii Europene, deoarece în pregătirea pentru aderare, nu s-a ţinut cont şi de istoria comunistă a României, care a constituit baza unor probleme adânc înrădăcinate în memoria şi obişnuinţele populaţiei. Astfel, este de menţionat faptul că, practic, în cercurile Uniunii Europene, România are în continuare „*reputaţia de a produce documente care sună frumos, dar care rămân doar pe hârtie*" [Tom Gallagher, 2010, p. 140], ceea ce astfel pune sub semnul întrebării, inclusiv, disponibilitatea autorităţilor statului spre noile abordări constructive ale Uniunii Europene, deoarece şi o mare parte din personalul instituţiilor publice, reprezintă o puternică barieră împotriva oricărui tip de schimbare.

Cât de greu este în România să realizezi ceva, datorită mentalităţilor învechite, dar mai ales datorită unor forţe retrograde, care obligă, de cele mai multe ori, la multă răbdare, încredere şi perseverenţă din partea celor cu bune intenţii, rezultă şi din ceea ce scria Rodica Culcer, în Revista 22, editată de Grupul pentru Dialog Social, din februarie 2004: "*Guvernanţii români ştiu şi ei că pot să se joace cu Bruxelles-ul de-a şoarecele cu pisica, şi le râd în nas atât comisarilor, cât şi baronesei (Emma Nicholson – n.a.). Dacă instituţiile europene nu vor fi atente şi exigente, îşi vor pierde reputaţia, deoarece: nu periferia balcanică va fi civilizată de Europa, ci Europa va fi compromisă de periferia balcanică*". Şi acest risc, al compromiterii Europei şi a măreţelor sale obiective, rămâne în continuare, dacă forţele pentru schimbarea în bine din România, nu se mobilizează pentru a se lăsa civilizate de Europa [Nelu Niţă, 2013].

Observăm în continuare că, după aproape şapte ani, de când România a devenit membru cu drepturi depline al Uniunii Europene, sistemul politic şi structurile administrative interne par să fie la fel, dacă nu şi mai nefuncţionale, ca urmare a birocraţiei şi a corupţiei, care par că nu mai pot fi stăpânite [Cristi Danileţ, 2009]. Cu toate acestea trebuie să observăm, cu plăcere, şi faptul că, în urma aderării, Uniunea Europeană, fiind elementul dominant într-o relaţie asimetrică, a determinat ca România să suporte un proces treptat şi ireversibil de europenizare, proces care a presupus şi un transfer important de valori europene, care îi vor

permite, în timp, să beneficieze de tot mai multe oportunităţi şi, în acelaşi timp, să-şi asume mai multe din responsabilităţile pe care i le conferă calitatea de membru al Uniunii Europene cu drepturi depline.

În aceste condiţii, apreciem că numai de România depinde dacă va evolua şi va fi performantă, pentru a constitui mândria Europei sau va continua să rămână un membru periferic al Uniunii Europene, cu un viitor permanent incert şi pus sub semnul întrebării. O mare provocare, în acest sens, considerăm că o reprezintă, însă, răspunsul României la conceptele europene privind dezvoltarea spaţiului de libertate, securitate şi justiţie în Uniunea Europeană.

1. Aspecte privind aderarea României la Uniunea Europeană

Înfiinţată în anul 1957, în baza Tratatului de la Roma, de către şase state: Belgia, Franţa, Italia, Luxemburg, Olanda şi Germania de Vest, Uniunea Europeană s-a extins prin şapte valuri succesive, la 28 de ţări, inclusiv România, care a aderat la 01 ianuarie 2007. În aceste condiţii, chiar în secolul XXI, marcat de accentuate şi complexe procese de globalizare, Europa se confruntă cu şi mai multe probleme de siguranţă şi securitate, motiv pentru care Uniunea Europeană trebuie să ia măsuri eficace şi eficiente, pentru a garanta siguranţa şi securitatea statelor sale membre. Securitatea internă şi externă constituie, două feţe ale aceleiaşi monede, respectiv: *combaterea terorismului şi a crimei organizate* şi, în acelaşi timp, crearea unui „*spaţiu de libertate, securitate şi justiţie*" în cadrul Uniunii Europene, unde fiecare cetăţean să aibă acces egal la justiţie şi să fie protejat de lege, oricând şi oriunde s-ar afla. Rezolvarea cu succes a acestor probleme, constituie o imensă provocare adresată tuturor statelor Uniunii Europene, inclusiv României, ceea ce necesită, în mod cert, o coordonare sporită la nivel european a multora dintre acţiunile întreprinse de autorităţile naţionale.

Conştientă de întregul său patrimoniu spiritual şi moral, Uniunea Europeană îşi întemeiază activităţile sale de coordonare numai pe valorile, indivizibile şi universale, ale demnităţii umane, libertăţii, egalităţii şi solidarităţii, precum şi pe principiile democraţiei şi statului de drept, situând persoana în centrul tuturor acţiunilor sale.

De-a lungul anilor, Uniunea Europeană s-a dezvoltat nu numai cantitativ, ci şi calitativ, prin intense şi complexe procese de integrare şi cooperare. În prezent, obiectivul strategic al Uniunii Europene îl constituie, ***dorinţa de a deveni cea mai puternică grupare economică la nivel mondial***, în condiţiile unei putenice competiţii la nivelul Triadei "SUA-Japonia-UE", care reprezintă, concomitent, şi un puternic factor de impulsionare a progresului, dar şi un important criteriu de referinţă, pentru noile tendinţe care se impun în dezvoltarea industrială, economică, tehnică, ştiinţifică şi educaţională.

Pentru realizarea acestui important obiectiv strategic, Uniunea Europeană trebuie să se constituie într-un sistem economic integrat, deosebit de complex şi puternic, cu parametri constructivi şi funcţionali, care să asigure o bază promiţătoare pentru cele mai dinamice evoluţii, în ciuda eterogenităţii statelor componente şi a mutaţiilor internaţionale actuale deosebite.

Principalele obiective, pe care Uniunea Europeană le are în vedere, pentru realizarea viziunii sale de a deveni cea mai puternică grupare economică la nivel mondial, sunt următoarele:

- ***promovarea progresului economic şi social***, prin realizarea pieţei unice, prin lansarea monedei unice şi prin implementarea Strategiei de la Lisabona;
- ***afirmarea identităţii europene pe scena internaţională***, prin realizarea unei politici externe şi de securitate comună, prin intervenţii în gestionarea crizelor internaţionale, etc.;
- ***instaurarea cetăţeniei europene***, care completează cetăţenia naţională, fără să se substituie acesteia, ceea ce conferă cetăţeanului european, un anumit număr de drepturi civile şi politice;
- ***dezvoltarea unui spaţiu de libertate, securitate şi justiţie***, ce depinde de funcţionarea corespunzătoare a pieţei unice şi de libera circulaţie a persoanelor;

- ***conservarea şi dezvoltarea acquis-ului comunitar***, care decurge din ansamblul textelor juridice, adoptate de instituţiile europene şi tratatele constitutive;

În considerarea obiectivelor enunţate, de la data aderării României la Uniunea Europeană, dispoziţiile tratatelor originare şi actele adoptate de instituţiile europene înainte de aderare, sunt obligatorii pentru România şi se aplică, în condiţiile stabilite prin aceste tratate şi prin tratatul de aderare. Cu aceeaşi dată, România a aderat la deciziile şi acordurile, adoptate de reprezentanţii guvernelor statelor membre, întruniţi în cadrul Consiliului European. De asemenea, România se află în aceeaşi situaţie ca şi celelalte state membre, în ceea ce priveşte declaraţiile, rezoluţiile sau alte luări de poziţie ale Consiliului European, precum şi în ceea ce priveşte, cele referitoare la Comunitate sau Uniune, care au fost adoptate, de comun acord, de statele membre. Prin urmare, România trebuie să respecte, în totalitate, principiile şi orientările, care rezultă din aceste declaraţii, rezoluţii sau alte luări de poziţie şi trebuie să ia toate măsurile, care se pot dovedi necesare, pentru a asigura punerea în aplicare a acestora.

Prin aderarea la Uniunea Europeană, România a aderat şi la convenţiile şi protocoalele enumerate în anexa I la Tratatul de aderare. Aceste convenţii şi protocoale, au intrat în vigoare, cu privire la România, la data stabilită de Consiliul European, prin decizie, publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*. Cu privire la aceste convenţii şi protocoale, România s-a angajat să introducă, măsuri administrative şi de orice altă natură, precum cele adoptate, până la data aderării, de actualele state membre sau de Consiliul European, şi să faciliteze cooperarea practică, între autorităţile publice şi organizaţiile statelor membre.

Dispoziţiile *acquis*-ului Schengen, care au fost integrate în cadrul Uniunii Europene, prin protocolul anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană şi la Tratatul de instituire a Comunităţii Europene şi actele care se întemeiază pe acestea sau, care, sunt conexe acestuia, enumerate în anexa II, precum şi orice alte acte noi, de acest fel, care ar putea fi adoptate înainte de data aderării, sunt obligatorii şi se aplică în România, de la data aderării.

2. Justiţie şi afaceri interne în spaţiul european

Cetăţenii Uniunii Europene au dreptul să circule liber, oricând şi oriunde, în cadrul Uniunii, precum şi să îşi aleagă locul, în care vor să muncească sau să trăiască, fără nici o restricţie, inclusiv în România. Deşi, la prima vedere, pare un drept fundamental simplu de formulat, considerăm că există încă numeroase impedimente ce trebuie corectate, pentru ca oamenii, indiferent de cetăţenie şi de ţara din care provin, să beneficieze din plin de acest drept. Este vorba de crearea unui ***spaţiu european de securitate, libertate şi justiţie***. În acest sens, nu este de ignorat faptul că, ***toţi cetăţenii, indiferent de naţionalitate, trebuie să se bucure de protecţie, împotriva criminalităţii organizate***, la nivel internaţional şi, de asemenea, să se bucure de acces egal la sistemul judiciar şi să aibă protejate drepturile fundamentale, oriunde s-ar afla, în statele membre ale Uniunii Europene.

Drept urmare, pentru a se asigura o mai bună protecţie împotriva criminalităţii organizate, au fost create trei instrumente, pentru a fundamenta cooperarea în materie de justiţie şi afaceri interne, respectiv: *poziţiile comune, acţiunile comune şi convenţiile.* Prin ***poziţiile comune***, sunt stabilite răspunsuri la probleme sau întrebări punctuale. Prin ***acţiunile comune***, ale tuturor statelor membre, sunt atinse obiective, care nu ar putea fi atinse de nici un stat, care ar acţiona pe cont propriu. Acest instrument permite dezvoltarea unor programe comune de cooperare, între departamentele de poliţie naţionale, ministerele justiţiei, departamentele de control vamal, dar şi pentru adoptarea unor aranjamente anuale, de preluare a cotelor de refugiaţi. ***Convenţiile***, constituie instrumente clasice, din dreptul internaţional. Adoptarea şi implementarea convenţiilor, se dovedeşte destul de greoaie, în practică. Cu titlu de exemplu, deşi crearea EUROPOL-ului

(Oficiul European de Poliţie) a fost iniţiată în 1991, Convenţia privind crearea EUROPOL, a fost adoptată abia în 1995 de toate statele membre.

Tratatul de la Amsterdam (1997), prin amendamentele sale, stabileşte, mai precis şi mai ambiţios, termenii cooperării în domeniul justiţiei şi afacerilor interne. Astfel, aceste amendamente fac procesele mai democratice şi rolurile diferitelor instituţii mult mai clare. Scopul principal al tratatului de la Amsterdam a fost, de a consfinţi circulaţia liberă a cetăţenilor Uniunii Europene şi a cetăţenilor din afara spaţiului Uniunii Europene, precum şi, în acelaşi timp, de a garanta securitatea publică, prin combaterea tuturor formelor de criminalitate organizată: trafic de persoane, trafic de droguri şi arme, exploatarea copiilor, frauda şi corupţia, etc.

Principalele subiecte sensibile, inclusiv pentru România, ale ***Acquis-ului comunitar în domeniul justiţie şi afaceri interne***, au fost şi sunt cele referitoare la: *controlul frontierelor, migraţia ilegală, traficul de droguri, spălarea de bani, crima organizată, cooperarea în domeniul poliţienesc şi judiciar şi protecţia datelor*.

3. România şi Strategia privind securitatea internă a Uniunii Europene

Uniunea Europeană, instituţiile şi statele sale membre, în mod necesar şi obligatoriu, trebuie să apere şi să asigure libertatea şi securitatea. ***Europa trebuie să garanteze respectarea drepturilor omului, statul de drept şi solidaritatea.*** Astfel, în calitate de cetăţean european, oricine se poate bucura de dreptul de a trăi, de a munci şi de a studia în alte ţări europene, decât în propria ţară. În acest sens, eliminarea controalelor la frontierele interne, în spaţiul Schengen, a constituit un pas înainte, extrem de important, pentru Europa. De asemenea, evoluţiile tehnologice au revoluţionat modurile de comunicaţii şi viteza acestora, ducând la o nouă deschidere, nu doar a frontierelor, ci şi a instituţiilor şi organizaţiilor statelor membre. În acelaşi timp, deschiderea frontierelor a condus şi la creşterea fără precedent a criminalităţii şi a diferitelor tipuri de oportunităţi cu caracter criminal, cu consecinţe dintre cele mai grave, în toate statele Uniunii Europene.

Principalele riscuri şi ameninţări infracţionale, cu care se confruntă în prezent Europa, şi anume: *terorismul, formele grave de criminalitate, criminalitatea organizată, traficul de droguri, criminalitatea informatică, traficul de fiinţe umane, exploatarea sexuală a minorilor şi pornografia infantilă, infracţionalitatea economică şi corupţia, traficul de armament şi criminalitatea transfrontalieră*, se adaptează extrem de rapid la schimbările ştiinţifice şi tehnologice, în încercarea lor de a exploata în mod ilegal şi de a submina valorile şi prosperitatea statelor de drept. Ca urmare, dezvoltarea fără precedent a faptelor infracţionale grave şi extinderea acestora peste limitele teritoriale ale statelor, este în măsură a ne determina să reflectăm serios asupra tuturor fenomenelor criminale, pentru a le analiza în profunzime şi a formula puncte de vedere extrem de pertinente cu privire la adoptarea celor mai eficace soluţii de diminuare a riscurilor şi consecinţelor nefaste, astfel încât, în perspectivă, „*să fim contemporanii unei lumi mai „curate", ferite de orice fel de vătămare şi atingere a valorilor sociale ale lumii pe care o trăim*" [Delia Magherescu, 2012]. În prezent, însă, este evident faptul că pericolul este cu atât mai mare, cu cât formele cele mai severe ale criminalităţii organizate au luat o amploare nemaiîntâlnită, atingând cote dintre cele mai alarmante şi penetrând cele mai sensibile sectoare de activitate. În aceste condiţii, îngrijorările autorităţilor competente ale statelor şi implicarea lor activă în promovarea unor proiecte comune, trebuie să aibă menirea de a slăbi puterea grupurilor infracţionale organizate, care se fac vinovate de consolidarea fenomenelor criminale [Delia Magherescu, 2012].

Pentru limitarea şi eliminarea riscurilor şi ameninţărilor menţionate, teoretic, strategia de securitate internă a Uniunii Europene, este în măsură să demonstreze un angajament ferm, de a înregistra progrese, în cadrul spaţiului de justiţie, libertate şi securitate, prin intermediul unui ***model european de securitate***. Acest model de securitate la nivel european, se confruntă cu următoarele *provocări la nivelul fiecărui stat membru*:

1. *asigurarea şi realizarea efectivă a protecţiei drepturilor şi a libertăţilor*; 2. *îmbunătăţirea cooperării şi a solidarităţii între statele membre*; 3. *abordarea continuă a cauzelor rădăcină ale insecurităţii şi nu doar a efectelor acesteia*; 4. *stabilirea priorităţilor în materie de prevenire şi anticipare*; 5. *implicarea tuturor sectoarelor care deţin un rol în protecţia publică* (politic, economic, social, educaţional, etc.); 6. *informarea cetăţenilor cu privire la politicile de securitate*; 7. *recunoaşterea interdependenţei dintre securitatea internă şi cea externă*, în stabilirea unei abordări de „*securitate globală*" cu ţările terţe.

Este vital pentru România, ca Strategia de securitate internă a Uniunii Europene, să se poată adapta, atât la nevoile propriilor cetăţeni, cât şi la provocările, inerente, caracterului dinamic şi global al secolului XXI.

În acest context, în cadrul Strategiei de securitate internă a Europei, la modul practic, apreciem că, România trebuie să exploateze potenţialul tuturor sinergiilor, referitoare la *cooperarea europeană şi internaţională în domeniul aplicării legii, la gestionarea integrată a frontierelor şi a sistemelor de justiţie penală*. În fapt, aceste domenii de activitate, din cadrul spaţiului european de justiţie, libertate şi securitate, sunt inseparabile. Avem în vedere în acest sens, că Strategia de securitate internă a Uniunii Europene, garantează faptul că aceste domenii se completează şi se consolidează reciproc, la nivelul fiecărui stat membru. Acest aspect România trebuie să îl aibă în vedere mai ales în domeniul justiţiei, unde rapoartele MCV pun în evidenţă, în continure, diferite disfuncţionalităţi, al căror efect principal îl reprezintă neîncrederea şi, ca urmare, neacceptarea României în spaţiul Schengen, zonă de liberă circulaţie şi fără controale, pentru persoanele care aparţin statelor din acest spaţiu.

Practic, conform Strategiei europene de securitate, pentru a-şi îmbunătăţi încrederea, considerăm că, dând dovadă de bună-credinţă şi consecvenţă, România trebuie să îşi consolideze un model propriu de securitate, bazat pe ***principiile şi valorile Uniunii Europene***, respectiv: ***respectarea drepturilor omului şi a libertăţilor sale fundamentale, respectarea statului de drept, democraţie, dialog, toleranţă, transparenţă şi solidaritate***. Este recunoscut faptul că, „***criminalitate şi risc zero***" nu există, dar, totuşi, în ciuda acestui fapt, România, la fel ca toate statele din Uniunea Europeană, trebuie să creeze un mediu sigur, în care toţi oamenii să se simtă protejaţi. Mai mult de atât, trebuie să fie instituite mecanismele necesare, pentru menţinerea unui nivel ridicat de securitate, nu numai pe teritoriul României şi al Uniunii Europene, ci şi, într-o măsură cât mai mare, atunci când proprii cetăţeni călătoresc în ţări terţe, sau se află în medii virtuale, precum internetul.

Pentru a face faţă tuturor provocărilor şi fenomenelor, la fel ca celelalte state membre ale Uniunii Europene, luate ca model, considerăm că România trebuie să dispună de propriile politici şi strategii naţionale, în realizarea obiectivelor strategice ale Uniunii Europene. În acest scop, România, prin instituţiile sale abilitate, trebuie să ţină cont şi de numeroasele instrumente, elaborate la nivelul Uniunii Europene, printre care cele mai relevante, se referă la:

- ***instrumente pentru analiza situaţiilor şi scenariilor viitoare.*** Aplicarea acestor instrumente are ca scop ***anticiparea ameninţărilor.*** În aceste condiţii, prin colaborarea cu Europol şi alte agenţii ale Uniunii Europene, România trebuie să participe la realizarea de evaluări periodice ale ameninţărilor;
- ***instrumente privind răspunsul adecvat la orice tip de ameninţare.*** Prin aplicarea acestor instrumente trebuie să se asigure eficacitate şi eficienţă în ***planificarea, programarea şi gestionarea consecinţelor.*** Pentru aceasta, România trebuie să aibă în vedere strategiile şi programele de lucru specifice, elaborate la nivelul agenţiilor specializate ale Uniunii Europene, care permit să fie abordate, metodic, pericolele la adresa cetăţenilor şi a preocupărilor acestora, privind combaterea terorismului, a traficului de droguri, a traficului de fiinţe umane, a criminalităţii organizate şi protecţia civilă, etc.;

- ***instrumente referitoare la eficienţa activităţii pe teren.*** Utilizarea acestor instrumente pune în evidenţă principalele rezultate din ***activitatea agenţiilor, a instituţiilor şi a organismelor.*** În acest scop, România are oportunitatea colaborării cu o serie de agenţii specifice ale Uniunii Europene, printre care: ***Europol***, ale cărui obiective principale sunt colectarea şi schimbul de informaţii, precum şi facilitarea cooperării, dintre autorităţile de aplicare a legii, în lupta acestora împotriva criminalităţii organizate şi a terorismului; ***Eurojust***, care asigură coordonarea şi sporeşte eficienţa autorităţilor judiciare; ***Frontex***, care gestionează cooperarea operaţională, la frontierele externe. Prin aceste instituţii, Uniunea Europeană şi-a creat rolul de ***coordonator al luptei împotriva terorismului***. Alte organisme şi reţele, instituite în vederea consolidării cooperării la nivel european sunt, de asemenea, în domeniile formării specialiştilor, al combaterii drogurilor, prevenirii criminalităţii, corupţiei şi cooperării judiciare în materie penală;
- ***instrumente fondate pe recunoaşterea reciprocă, pentru schimbul de informaţii şi facilitarea anchetelor şi a operaţiunilor comune.*** Unul dintre instrumentele fondate pe recunoaşterea reciprocă, îl constituie, spre exemplu, mandatul european de arestare. De asemenea, au fost instituite baze de date, precum Sistemul de Informaţii Schengen (SIS) şi reţele pentru schimbul de informaţii privind: cazierele judiciare, combaterea huliganismului, persoanele dispărute sau vehiculele furate, precum şi cele privind vizele eliberate sau refuzate. În acelaşi timp, facilitarea anchetelor prin utilizarea datelor ADN şi a amprentelor digitale, permit identificarea urmelor anonime, lăsate la locul faptei. Instrumentele juridice ale Uniunii Europene facilitează, astfel, cooperarea operaţională între statele membre, cum ar fi: *instituirea unor echipe comune de anchetă, organizarea unor operaţiuni comune şi cooperarea strânsă, în vederea asigurării securităţii evenimentelor internaţionale, inclusiv a competiţiilor sportive majore*, etc.;

4. Efectele globalizării asupra Tratatului de la Lisabona privind spaţiul de libertate, securitate şi justiţie

Evoluţia Uniunii Europene, în ansamblul său, şi a fiecărei ţări din componenţa sa, s-a desfăşurat într-o primă fază, în contextul implementării Strategiei de la Lisabona, care stabilea, în primul rând, reperele şi modalităţile esenţiale ale construirii unei noi economii, respectiv: ***economia bazată pe cunoştinţe***.

Strategia de la Lisabona a fost adoptată, pentru prima dată, la summitul din capitala Portugaliei, în anul 2000, esenţa strategiei constând în, "***continuarea şi accelerarea schimbărilor structurale care se află deja în derulare***". Această strategie avea un obiectiv strategic global, respectiv, "***Uniunea Europeană să devină, până în anul 2010, cea mai competitivă economie din lume, bazat pe ştiinţă, capabilă de o dezvoltare durabilă şi creatoare de noi locuri de muncă***", precum şi o concepţie, cu alte patru obiective strategice, extrem de importante pentru realizarea viziunii Uniunii Europene, respectiv: 1. *construirea unei economii bazată pe cunoştinţe, inclusivă şi dinamică*; 2. *producerea unei creşteri economice accelerate şi sustenabile*; 3. *revenirea la utilizarea plenară a resurselor umane, prin reducerea şomajului la nivelul celor mai performante ţări*; 4. *modernizarea sistemelor de protecţie socială*.

Eşecul în realizarea acestui obiectiv strategic global, a dovedit însă faptul că Europa şi, mai cu seamă România, trebuie să facă faţă unor noi provocări imense, care nu mai ţin doar de frontiere şi sistemul propriu de justiţie penală, fiind provocări determinate în special de: *globalizarea accentuată a economiei şi de crizele care o afectează, de noile tendinţe ale evoluţiei demografice, de schimbările climatice, de nevoia de surse durabile de energie şi, mai ales, de noile ameninţări extrem de grave la adresa securităţii* [Dragomir Eduard, Niţă Dan, 2009]. În acest context, s-a constatat că statele membre ale Uniunii Europene, nu mai sunt în măsură să facă faţă, singure, tuturor acestor probleme şi provocări. Ca urmare, pentru a găsi soluţii şi a răspunde preocupărilor diverse ale cetăţenilor, este necesar un efort colectiv, la nivel european. Pentru aceasta, însă, Europa trebuie să se modernizeze, să dispună de instrumente teoretice şi practice, eficiente şi coerente, adaptate şi adaptabile la necesităţile de funcţionare ale unei Uniuni extinse la 28 de state membre, precum şi la

transformările rapide, prin care trece lumea de astăzi. Prin urmare, s-a constatat că, multe din regulile care stau la baza cooperării dintre state, trebuie revizuite.

În aceste condiţii, la 13 decembrie 2007, pentru ***relansarea Strategiei de la Lisabona***, a fost adoptat la Lisabona un nou tratat, al cărui obiectiv l-a constituit stabilirea unor noi reguli, ţinând cont de schimbările politice, economice şi sociale, pentru a răspunde, în acelaşi timp, aspiraţiilor şi speranţelor cetăţenilor europei unite.

Tratatul de la Lisabona, intrat în vigoare la data de 1 decembrie 2009, a pus la dispoziţia Uniunii Europene, instituţii moderne şi metode de lucru optimizate, pentru a face faţă, în mod eficient, provocărilor contemporane, consolidând totodată democraţia în Uniunea Europeană, precum şi capacitatea acesteia de a promova, zi de zi, interesele cetăţenilor săi. *Demnitatea umană, libertatea, democraţia, egalitatea şi statul de drept*, sunt valori fundamentale ale Uniunii Europene, enunţate chiar în primele pagini ale noului Tratat de la Lisabona. Aceste valori trebuie să fie comune, tuturor statelor membre, şi orice ţară europeană, care doreşte să adere la Uniune, trebuie să le respecte. Promovarea acestor valori, alături de pacea şi bunăstarea cetăţenilor Uniunii, reprezintă în prezent principalele obiective ale Uniunii Europene. Acestor obiective generale, li se adaugă o serie de obiective specifice, precum: *promovarea justiţiei şi protecţiei sociale şi lupta împotriva excluderii şi discriminării*.

Noul Tratat de la Lisabona, defineşte astfel mai clar obiectivele şi valorile Uniunii Europene, privind pacea, democraţia, respectarea drepturilor omului, dreptatea, egalitatea, statul de drept şi durabilitatea. Acest Tratat garantează, mai ferm, că Uniunea Europeană şi fiecare stat membru, în cazul nostru România, trebuie să:

- ofere cetăţenilor un spaţiu de libertate, securitate şi justiţie fără frontiere interne, în interiorul Uniunii;
- activeze în direcţia dezvoltării durabile a Europei, pe baza unei creşteri economice echilibrate şi a stabilităţii preţurilor, a unei economii sociale de piaţă extrem de competitive, vizând ocuparea totală a forţei de muncă şi progresul social, cu un înalt nivel de protecţie a mediului;
- combată excluziunea socială şi discriminarea, şi să promoveze justiţia şi protecţia socială;
- promoveze coeziunea economică, socială şi teritorială, precum şi solidaritatea între statele membre;
- să susţină şi să promoveze valorile Uniunii Europene în întreaga lume şi să contribuie la asigurarea păcii, securităţii şi dezvoltării durabile a planetei, asigurarea solidarităţii şi respectului între popoare, asigurarea comerţului liber şi echitabil, precum şi a eradicării sărăciei;
- contribuie la protejarea drepturilor omului, în special a drepturilor copilului, precum şi la respectarea strictă şi dezvoltarea dreptului internaţional, incluzând respectarea principiilor Cartei Organizaţiei Naţiunilor Unite;

Din cele prezentate rezultă că, una dintre provocările majore, pentru România următorilor ani, o constituie, aducerea unei contribuţii importante la construirea unei „***Europe a cetăţenilor***", a unei „***Europe a drepturilor***", deoarece protecţia drepturilor şi libertăţilor fundamentale, consacrate prin Carta drepturilor fundamentale, constituie o valoare esenţială a Uniunii Europene, ceea ce presupune adaptarea priorităţilor politice ale României la aceste obiective.

5. Imperativele Programului de la Stockholm, privind spaţiul de libertate, securitate şi justiţie

Programul de la Stockholm, a fost discutat de miniștrii justiției și afacerilor interne, din țările membre ale Uniunii Europene, la 30 noiembrie - 1 decembrie 2009 și a fost adoptat, în cadrul reuniunii Consiliului European, din 10 - 11 decembrie 2009. Acest Program, a oferit Uniunii Europene un cadru nou, pentru

politica în domeniul azilului, imigraţiei şi al vizelor, dar şi pentru cooperarea în domeniul poliţiei şi justiţiei, pentru perioada 2010-2014. Astfel, noua agendă pe cinci ani a Uniunii Europene, în domeniul libertății, securității şi justiției, a fost denumită "*Programul de la Stockholm*", şi vizează transformarea Europei într-un spaţiu mai sigur, garantând totodată drepturile cetăţenilor europei unite.

Conform Programului de la Stockholm, intitulat "***O Europă deschisă şi sigură în serviciul cetăţenilor şi pentru protecţia acestora***", Uniunea Europeană trebuie să fie un spațiu unic, în care drepturile şi libertățile fundamentale să fie protejate. Viața privată a cetățenilor, trebuie să fie garantată, dincolo de frontierele naționale, inclusiv în ceea ce priveşte protejarea datelor cu caracter personal.

Programul de la Stockholm, cuprinde o „***strategie clară, ambiţioasă şi completă privind protecţia şi garantarea drepturilor fundamentale***", care permite garantarea unei „*Europe a drepturilor*" solidă şi globală, generalizată la toate nivelurile de guvernare. Crearea unui autentic spaţiu, de libertate, securitate şi justiţie, necesită un echilibru corect între toate cele trei dimensiuni.

În acest context, politicile adoptate în materie de securitate de către România, considerăm că trebuie să protejeze valorile libertății şi ale statului de drept. Aceste politici, trebuie să se bazeze pe protecţia drepturilor fundamentale, garantate prin Convenţia europeană a drepturilor omului şi Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

În considerarea Programului de la Stockholm, noţiunea de „***Europă a drepturilor şi a justiţiei***" nu poate fi limitată, numai la persoanele care deţin cetăţenia unui stat membru, ci trebuie să se aplice oricărei persoane, care are reşedinţa pe teritoriul unui stat al Uniunii. În caz contrar, domeniul de aplicare al spaţiului de libertate, securitate şi justiţie, în ceea ce priveşte persoanele, ar fi incompatibil cu valorile şi principiile care constituie fundamentul Uniunii Europene, respectiv: *nediscriminarea, tratamentul egal şi solidaritatea*.

Prin Programul de la Stockholm, angajamentele luate de România şi noile provocări rezultate din acestea, sunt mult mai serioase şi mai clare în privinţa obiectivelor şi ţintelor care trebuie atinse, ceea ce presupune şi identificarea unui set de indicatori cheie, precum şi o listă iniţială de obiective, care să fie asumate şi care, practic, pe parcursul derulării programului şi la sfârşitul acestuia, să permită o evaluare obiectivă a progreselor realizate.

Facilitarea accesului la justiție, este considerată primordială, pentru a profita pe deplin de oportunitățile spațiului judiciar european, în special în ceea ce privește procedurile transfrontaliere. În acest sens, cetățenii trebuie ajutaţi să depăşească barierele lingvistice, care le pot îngreuna accesul la justiţie. Pentru aceasta se impune, o mai mare utilizare a mecanismelor de traducere automată, atunci când este posibil, eforturi de îmbunătățire a calității interpretării şi a traducerii în justiție, reciprocitatea resurselor disponibile în statele membre, în special, prin intermediul interconectării bazelor de date ale interpreţilor şi traducătorilor sau recurgerea, eventual, la interpretare la distanţă prin intermediul videoconferinţelor.

Portalul european ***E-justice***, constituie o oportunitate excelentă şi un mijloc practic de informare mai bună a persoanelor, cu privire la drepturile lor şi de a le oferi, accesul la o serie de informaţii, privind diversele sisteme judiciare. Se recomandă să se recurgă, într-o mai mare măsură, la videoconferinţe, pentru a scuti victimele de deplasări inutile. Anumite proceduri europene, cum ar fi: somaţia europeană de plată sau soluţionarea litigiilor privind sume insignifiante, se consideră că s-ar putea, pe termen mediu, să se facă prin intermediul internetului. In conformitate cu normele privind protecţia datelor, anumite registre naţionale vor putea fi interconectate, în mod treptat, cum este cazul Registrului insolvabilităţii persoanelor sau societăţilor.

Uniunea Europeană are în vedere să consolideze legislaţia sa, privind protecţia victimelor unor infracţiuni, oferind un sprijin sporit prin utilizarea dispozitivelor care permit aducerea unui ajutor concret, în special prin intermediul reţelelor europene.

Pentru ca liderii şi actorii din statele membre ale Uniunii Europene să considere, din ce în ce mai mult, spațiul european, ca pe un spațiu natural al acţiunii lor, ***încrederea reciprocă trebuie să fie consolidată***,

în mod considerabil. Acest lucru necesită, în cazul tuturor profesioniştilor din ţările Uniunii Europene, inclusiv a celor din România, ***multiplicarea schimburilor de experienţă şi de bune practici***, în special în materie de etică, precum şi a formării profesionale şi a exerciţiilor în comun.

Uniunea Europeană şi-a propus, de asemenea, să configureze un ***model european de informare***, care să aibă ca scop, consolidarea capacităţilor sale de analiză strategică şi de cooperare operativă, situaţie în care arhitectura sistemelor de informare, inclusiv din România, va trebui să asigure interoperabilitatea, coerenţa şi adaptarea la necesităţi.

Cele mai importante instrumente, pentru implementarea cu succes, a Programului de la Stockholm, care reprezintă şi importante provocări pentru toate statele membre, dar mai ales pentru România, sunt următoarele:

- ***încrederea reciprocă***, între autorităţile şi serviciile din statele membre, precum şi între factorii de decizie, care trebuie să stea la baza unei cooperări eficiente în acest domeniu. Astfel, fiind recunoscut în mediile europene că România face promisiuni fără acoperire, asigurarea încrederii şi găsirea unor noi modalităţi de creştere a responsabilităţii şi a înţelegerii reciproce, cu diferitele sisteme din statele membre, vor reprezenta, pentru România, unele dintre provocările principale în viitor;
- acordarea unei atenţii sporite, pentru ***implementarea, aplicarea şi evaluarea, deplină şi eficientă, a instrumentelor juridice şi instituţionale*** existente. În acest context, se are în vedere ca timpul de răspuns, la necesităţile cetăţenilor şi organizaţiilor, să fie cât mai scurt, pe viitor. Pentru aceasta, statele membre ale Uniunii Europene trebuie să se concentreze, asupra identificării necesităţilor cetăţenilor şi specialiştilor, precum şi a răspunsurilor adecvate acestor necesităţi. Elaborarea acţiunilor necesare la nivelul României, considerăm că trebuie să implice expertiza celor mai competenţi specialişti şi să ia în considerare o gamă variată de măsuri, inclusiv, soluţii nelegislative, precum: manuale, împărtăşirea bunelor practici, precum şi participarea, după caz, la proiecte regionale, care abordează aceste necesităţi, în special atunci când acestea pot oferi un răspuns rapid;
- ***iniţiativele legislative noi***, trebuie înaintate numai după verificarea respectării principiilor proporţionalităţii şi subsidiarităţii, după o pregătire temeinică, inclusiv, după analize de impact prealabile, care să includă identificarea necesităţilor şi a consecinţelor financiare. În acest context, în România apreciem că trebuie consolidate principiile unei mai bune reglementări şi legiferări, în întregul proces decizional. De asemenea, considerăm că ar fi util să se depună eforturi mai mari, pentru redactarea coerentă a legislaţiei româneşti, într-un limbaj clar şi inteligibil;
- realizarea unor ***evaluări obiective şi imparţiale***, privind punerea în aplicare a politicilor din toate domeniile, în special pentru a promova aplicarea deplină a principiului recunoaşterii reciproce. În acest sens, avem în vedere că în România ar trebui să existe un sistem eficient de monitorizare ulterioară a proceselor şi serviciilor prestate de către instituţiile publice, inclusiv pentru realizarea corectă, obiectivă şi imparţială, a tuturor tipurilor de evaluări, din orice domeniu;
- accelerarea activităţii de ***formare profesională***, pentru a crea o cultură europeană modernă şi veritabilă în domeniul judiciar şi al aplicării legii. În România, formarea profesională continuă trebuie să devină accesibilă, în mod sistematic, pentru toate profesiile implicate, în implementarea spaţiului de libertate, securitate şi justiţie. Aceasta trebuie să includă: judecători, procurori, personal din justiţie, poliţie, vameşi şi poliţia de frontieră. Pentru formarea judecătorilor, a procurorilor şi a personalului din justiţie, considerăm că este important să se garanteze independenţa judiciară, pe baza aplicării practice a principiului statului de drept şi a controlului democratic între puteri, pentru menţinerea echilibrului dintre acestea. Considerăm, de asemenea, că este necesar şi util să se elaboreze programe de învăţare online şi materiale de formare comune, pentru formarea specialiştilor în materie;

- implementarea şi aplicarea unor ***modalităţi de a comunica mai bine***, cetăţenilor şi specialiştilor, rezultatele concrete ale politicii privind spaţiul de libertate, securitate şi justiţie. Este cunoscut faptul că, în general, reuşitele din domeniul libertăţii, securităţii şi justiţiei, prezintă o mare importanţă pentru cetăţeni, organizaţii şi profesionişti. În România considerăm că trebuie să se asigure, în mod practic, mai multă transparenţă în acest sens, prin informaţiile furnizate de toate instituţiile implicate în domeniul libertăţii, securităţii şi justiţiei;
- desfăşurarea unui ***dialog deschis, transparent şi permanent***, cu reprezentanţii asociaţiilor şi ai societăţii civile;

Concluzii

În concluzie putem afirma că spaţiul de libertate, securitate şi justiţie al Uniunii Europene, este spaţiul în care toţi cetăţenii Uniunii au dreptul să circule liber, oricând şi oriunde în Uniunea Europeană, în care pot să trăiască şi să muncească unde doresc, fără nici un fel de restricţii, şi, în acelaşi timp, este spaţiul în care toţi cetăţenii, indiferent de naţionalitate, trebuie să se bucure de o înaltă protecţie, împotriva fenomenului infracţional şi a abuzurilor de orice fel din partea autorităţilor statale. Pentru a garanta securitatea publică şi asigurarea dezvoltării durabile a spaţiului de libertate, securitate şi justiţie în Uniunea Europeană, România, în calitate de membru cu drepturi depline al Uniunii, trebuie să respecte în totalitate şi să asigure punerea în aplicare a principiilor şi orientărilor care rezultă din Tratatul de aderare şi din celelalte tratate, convenţii, protocoale, decizii, acorduri, declaraţii, rezoluţii, luări de poziţie, etc., la care este parte.

În cadrul acestor provocări, nu trebuie uitat faptul că, Uniunea Europeană doreşte consolidarea competiţiei dintre state, deoarece vrea să facă din Europa, până în anul 2020, cea mai competitivă regiune din lume, fapt pentru care, aşa cum spunea preşedintele Comisiei Europene, José Manuel Barroso, "*suntem obligaţi să adoptăm o agendă de creştere*".

În calitatea sa de membru al Uniunii Europene, care trebuie să-şi aducă contribuţia la construirea unei „*Europe a cetăţenilor*", a unei „*Europe a drepturilor*", precum şi la creşterea competitivităţii Uniunii, România trebuie să facă faţă unor provocări imense care ţin de globalizare şi de crize, de noile tendinţe în evoluţia demografică şi migraţionistă, precum şi de noile ameninţări la adresa siguranţei şi securităţii, situaţie în care accentul trebuie să fie pus pe consolidarea cooperării între state şi pe respectarea regulilor care stau la baza cooperării.

României i s-a reproşat însă, în mod constant, că are o capacitate limitată de a face faţă obiectivelor şi responsabilităţilor de membru al Uniunii Europene, datorită problemelor larg răspândite ale corupţiei şi a măsurilor ineficace de contracarare a acestui fenomen, precum şi datorită birocraţiei, manifestată prin existenţa unor deficienţe cronice în administraţia publică. De asemenea, România are reputaţia că face promisiuni fără acoperire şi că produce documente care sună frumos, dar care rămân doar pe hârtie, ceea ce măreşte şi mai mult neîncrederea în disponibilitatea autorităţilor statale, spre implementarea şi aplicarea noilor abordări constructive ale Uniunii Europene.

În acest context, ţinând cont de toate provocările menţionate mai sus, cărora apreciem că România trebuie să le facă faţă, totuşi cea mai mare provocare pentru România considerăm că o reprezintă, *înţelegerea, adoptarea şi consolidarea în practică, a celor mai înalte valori ale Uniunii Europene, care să asigure îndeplinirea, cu consecvenţă, a principiilor statului de drept şi, prin aceasta, a condiţiilor de creştere continuă a încrederii în capacitatea instituţiilor statului român, de a aduce la îndeplinire toate angajamentele asumate, în relaţiile cu partenerii săi interni şi internaţionali*.

Pentru a răspunde tuturor acestor provocări, în vederea consolidării spaţiului de libertate, securitate şi justiţie, precum şi a competitivităţii interne şi internaţionale, considerăm, de asemenea, că este important ca România, dând dovadă de respect, solidaritate şi bună-credinţă, să facă faţă, practic, şi altor provocări, la fel

de importante, dacă nu chiar esenţiale, acestea constând în: *consecvenţa, eficacitatea şi eficienţa dovedită a activităţilor de prevenire şi combatere a corupţiei şi a birocraţiei endemice din România*. În acest sens, pentru o dezvoltare durabilă şi pentru a funcţiona permanent la parametri maximi, în orice situaţie, considerăm că instituţiile statului, din România, trebuie să fie urgent reformate şi depolitizate, pentru a fi independente de factorul politic şi pentru a fi întărite, în lupta pentru libertate, securitate şi justiţie. De asemenea, în România, apreciem că este necesar ca angajaţii instituţiilor să nu mai fie schimbaţi pe criterii politice, la fiecare schimbare a puterii politice din stat. În aceste condiţii, statul român trebuie să investească mult în performanţa reală a oamenilor săi, astfel încât, orice schimbare a acestora, pe alte criterii decât performanţa reală, nu ar trebuie să însemne decât pierderi pentru stat, prin oamenii pierduţi şi cheltuielile efectuate inutil cu ei.

În final, prin reformarea sa, statul român şi toate instituţiile sale, considerăm că trebuie să asigure respectarea legilor şi regulilor impuse, de către toţi cetăţenii săi, fără nici un fel de concesii şi discriminări. Statul şi instituţiile sale trebuie să aibă grijă, mai ales, de cetăţenii care respectă regulile impuse, dar, în acelaşi timp, să-i determine la respectarea regulilor, pe cei care au tentaţia de a le încălca sau ignora. În mod normal, considerăm că cetăţenii care respectă legea în România, ar trebui să fie apăraţi, cu celeritate, împotriva celor care nu o respectă, inclusiv împotriva oricăror abuzuri de drept din partea instituţiilor statului.

Referinţe

1. Cristi Danileţ, 2009, "***Corupţia şi anticorupţia în sistemul juridic***", Editura C.H.Beck, Bucureşti;
2. Cristina Peicuti, 2011, „***Lumea în criză. Erorile sistemului***", Editura Polirom, Iaşi;
3. Dragomir Eduard, Niţă Dan, 2009, "***Tratatul de la Lisabona***", Editura Nomina Lex;
4. T. Drăganu, 1992, "***Introducere în teoria şi practica statului de drept***", Editura Dacia, Cluj-Napoca;
5. Tom Gallagher, 2010, „***Deceniul pierdut al României. Mirajul integrării europene după anul 2000***", Editura ALL, Bucureşti;
6. Delia Magherescu, 2012, "***Unele aspecte privind cooperarea dintre România şi Republica Moldova în combaterea criminalităţii organizate***", articol publicat în Volumul Marea criminalitate în contextul globalizării, Editura Universul Juridic, Bucureşti;
7. Nelu Niţă, 2013, Managementul excelenţei în instituţiile de ordine şi siguranţă publică, Editura Tehnopress, Iaşi;
8. ***UE online - http://www.europa.eu/
9. ***Portalul "*Your Europe*" - http://europa.eu.int/youreurope/
10. ***Centrul de Informare al Comisiei Europene în România - http://www.infoeuropa.ro/
11. ***http://www.europeana.ro/comunitar/tratate/tratatul%20de%20aderare%20al%20romaniei%20la%20ue.htm
12. ***http://www.revista22.ro/
13. ***http://europa.eu/abc/12lessons/lesson_1/index_ro.htm
14. ***http://europa.eu/pol/justice/index_ro.htm
15. ***http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?ihmlang=ro
16. ***http://ec.europa.eu/romania/documents/eu_romania/tema_24.pdf
17. ***http://eur-lex.europa.eu/ro/treaties/index.htm
18. ***http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC3010313ROC.pdf
19. ***https://www.europol.europa.eu/
20. ***http://eurojust.europa.eu/Pages/home.aspx
21. ***http://www.frontex.europa.eu/
22. ***http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/justice-et-affaires-interieures-%28jai%29/sirene-schengen-information-system?lang=ro
23. ***http://www.schengen.mai.gov.ro/Documente/Vizite%20de%20evaluare/Sistem%20de%20informatii%20Schengen.pdf
24. ***http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/lisbon/article_7207_ro.htm
25. ***http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:ro
26. ***https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home&plang=ro